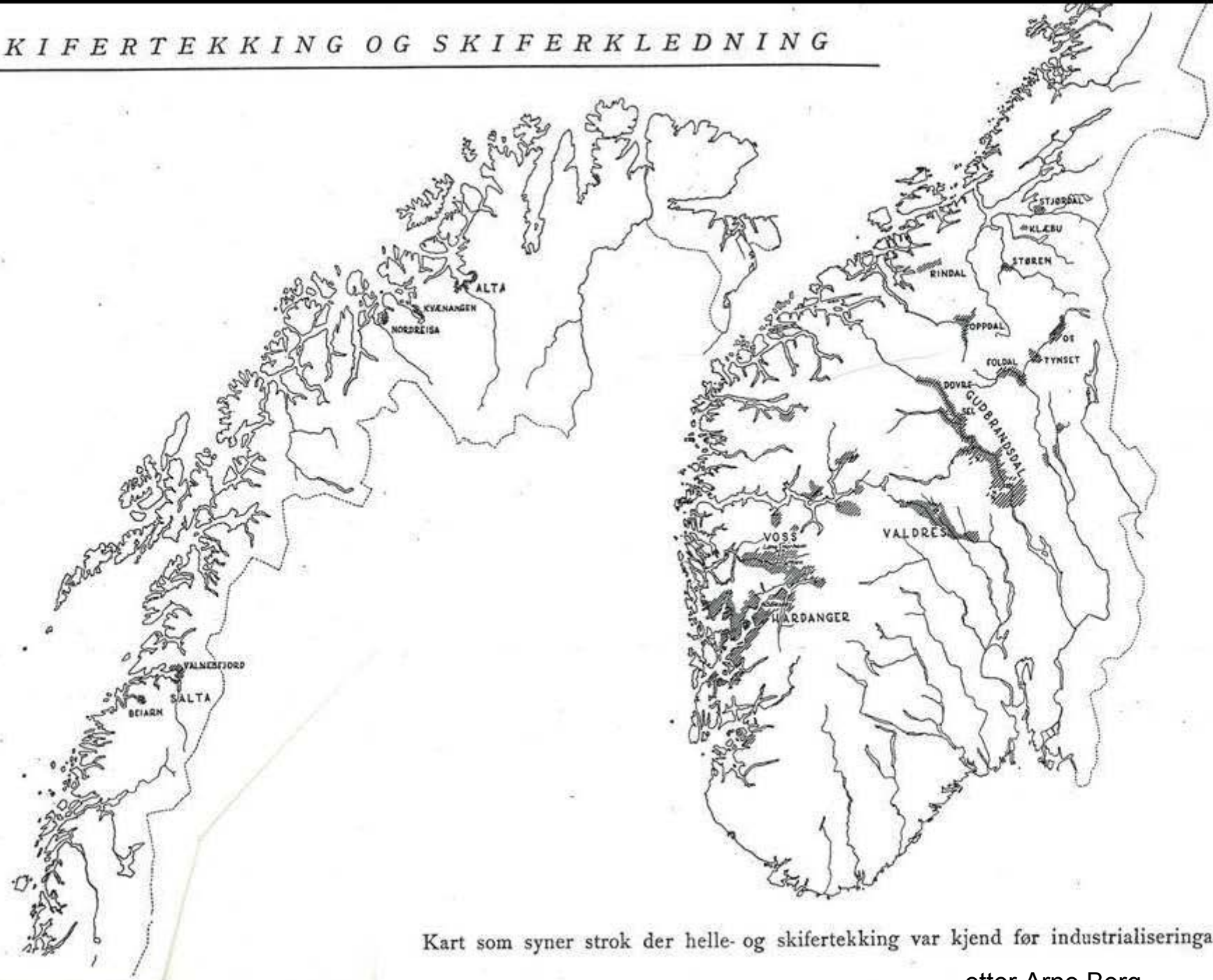

Helletekking
Helletekking

SKIFERTEKKING OG SKIFERKLEDNING

Kart som syner stork der helle- og skifertekking var kjend før industrialiseringa.

etter Arne Berg

villheller

A black and white photograph showing a close-up of a rock surface. The rock is covered in numerous overlapping, dark, layered formations that resemble a roof or a cave entrance. The layers are irregular and jagged, creating a textured, almost scale-like appearance. The lighting is dramatic, with strong shadows and highlights that emphasize the three-dimensional quality of the rock formations. The overall tone is dark and moody.

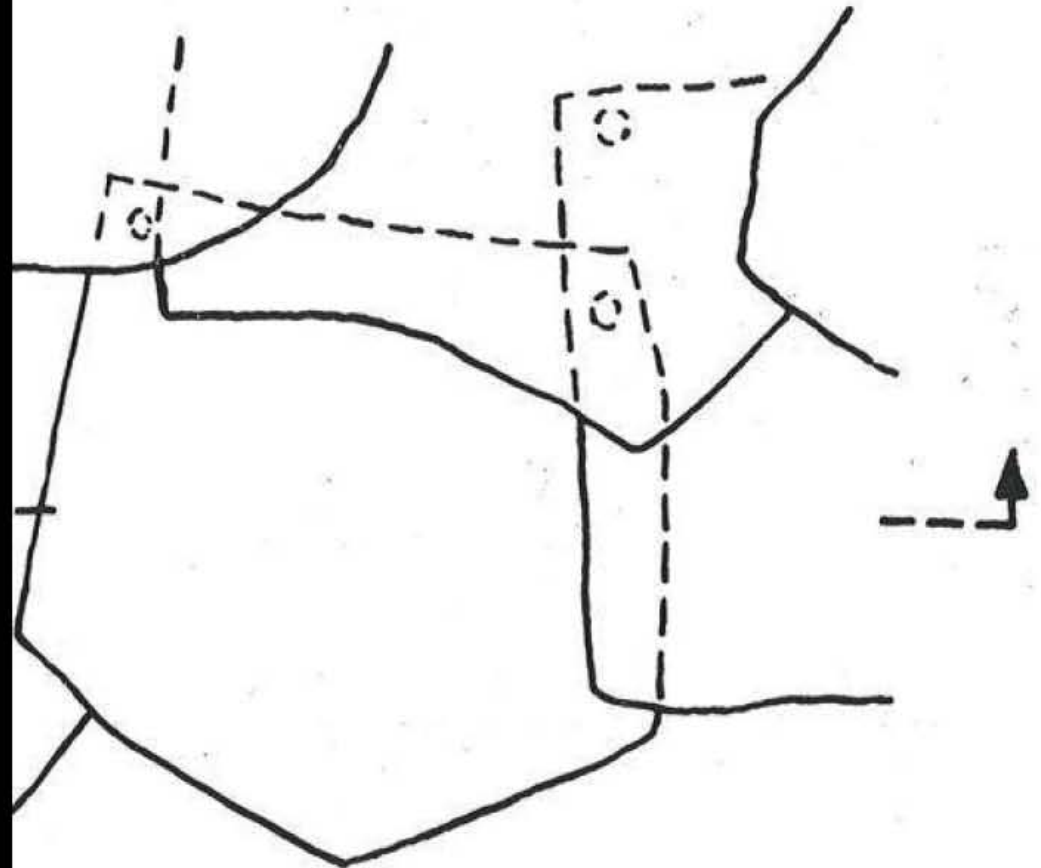
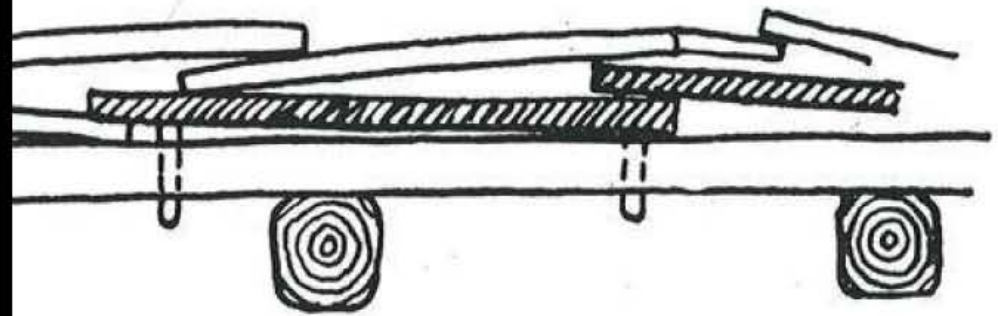
"røysaheller", sjøbu i Øygarden

Vilheller, naust, Bergegrend i Fusa

Vilheller på løe, ved Ringebu kirke, Gudbrandsdalen

Del av villtak. Plan og snitt. Mål 1:20.

Omteking av villhelletak, "damhus" i Agatunet

Villheller i raster

Flor (fjøs) Nesheim, Voss

Grindbygd l e, H avik p a B omlo. Istandsatt 1985-90,  ringsdatert (2003) til 1539-40

Nesvik i Ryfylke

”sidesua”
villheller i
raster

Otta i Gudbrandsdalen

**Vilheller etter
"ruteprinsipp",
Rausjødalen
setermeiereri,
Tynset**

**Villheller etter
"ruteprinsipp",
Rausjødalen
setermeiereri,
Tynset**

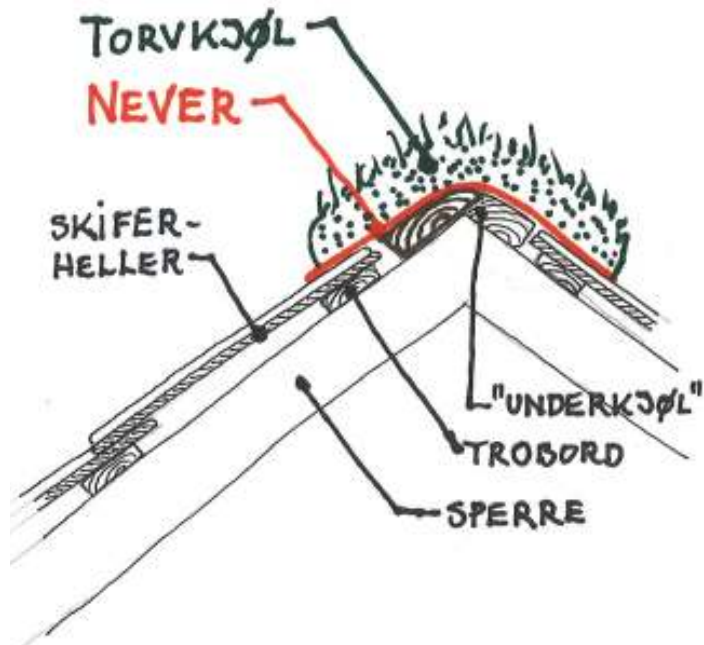
Naust, Årland i Samnanger

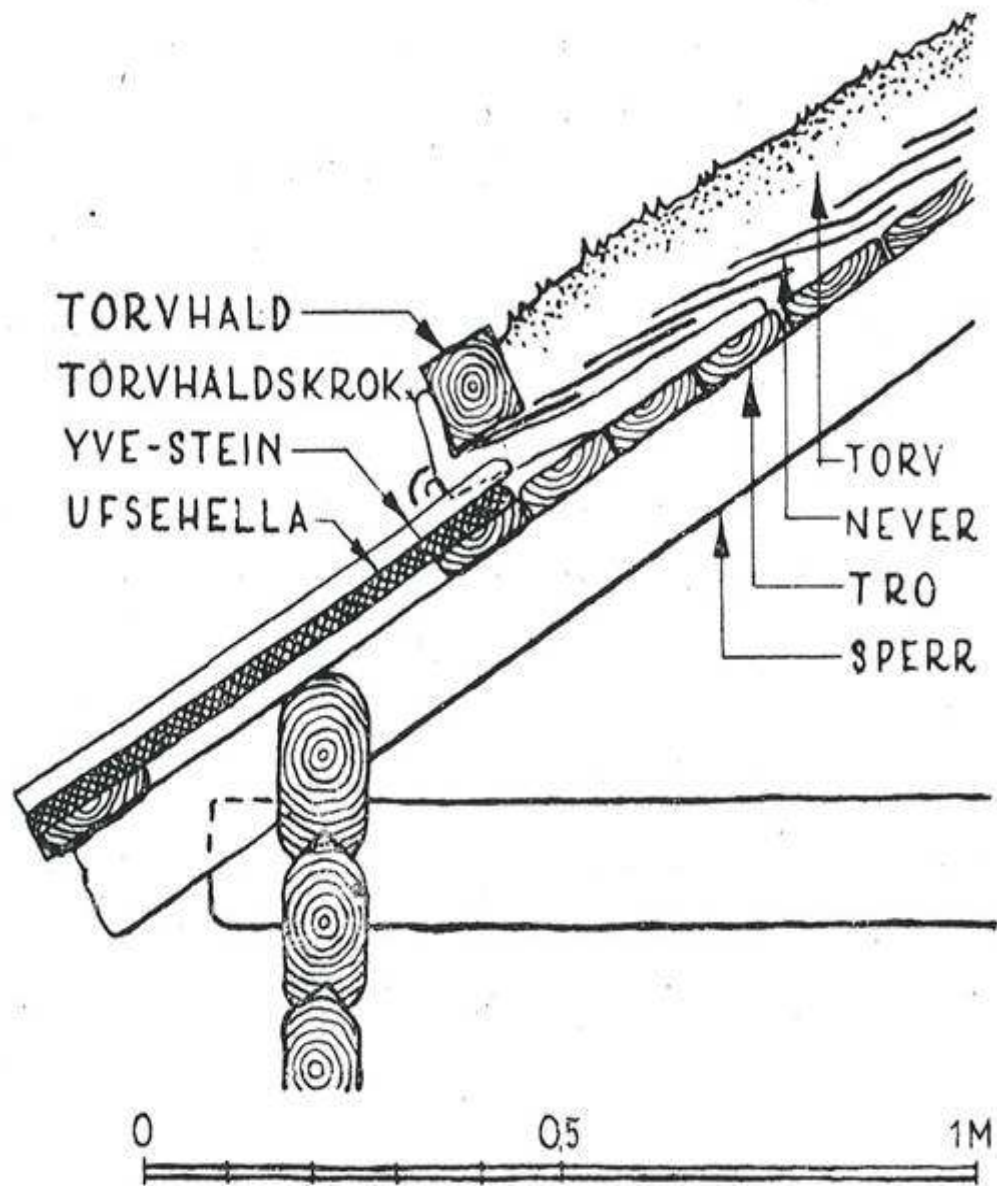

**Torvkjøøl
på møne.**

**Uten
torvhald til
venstre,
med torv-
hald under**

Stove, Kvam bygdemuseum

Snitt av torvtak med skiferrast nedst. Vel så vanleg med «understein» som «overstein» til å dekkja fuga.

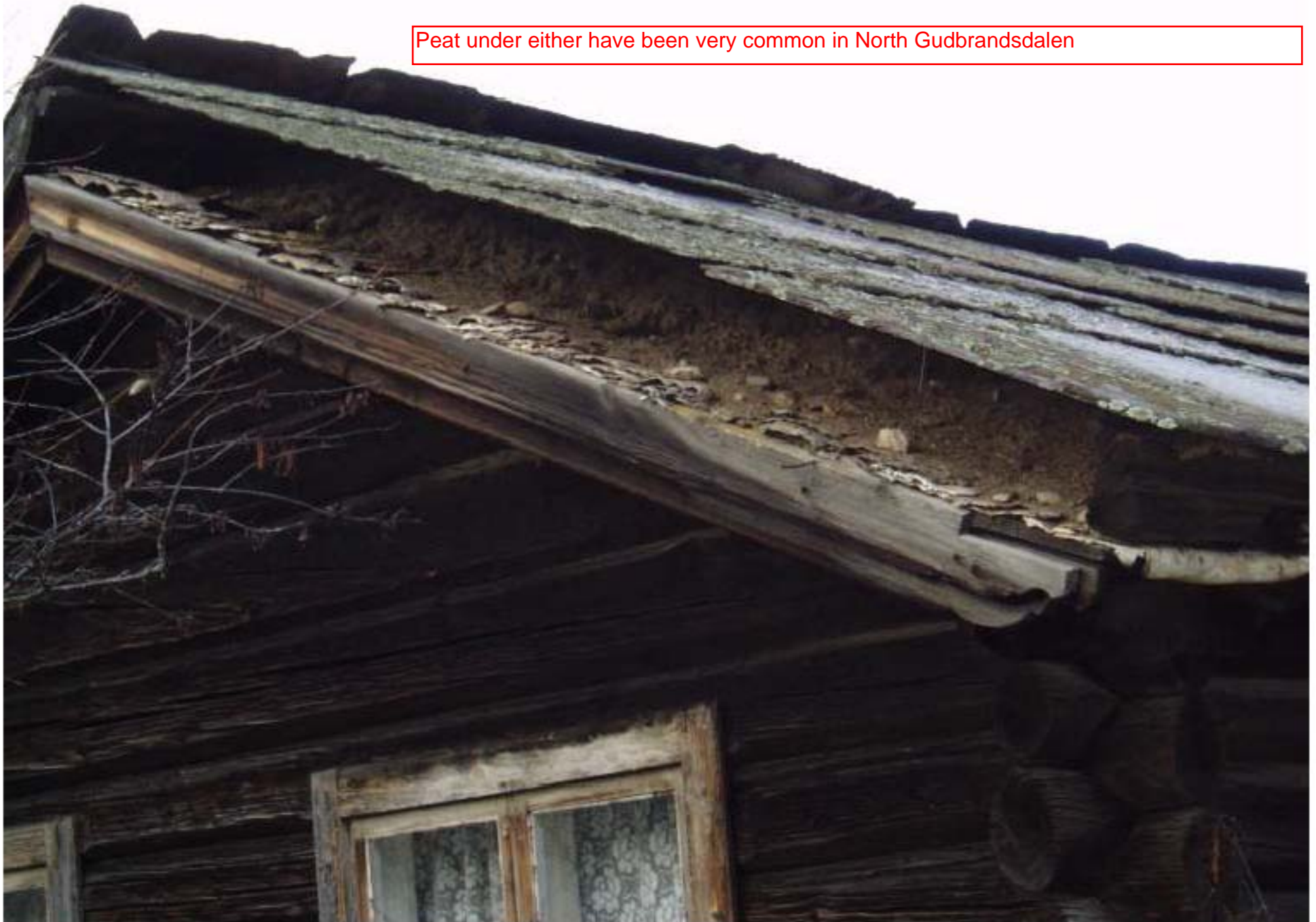

Kombinasjon av torvtak og helletekking, Borgstova på Vikøy prestegård, Hardanger

Torv under heller har vært svært vanlig i Nord-Gudbrandsdalen

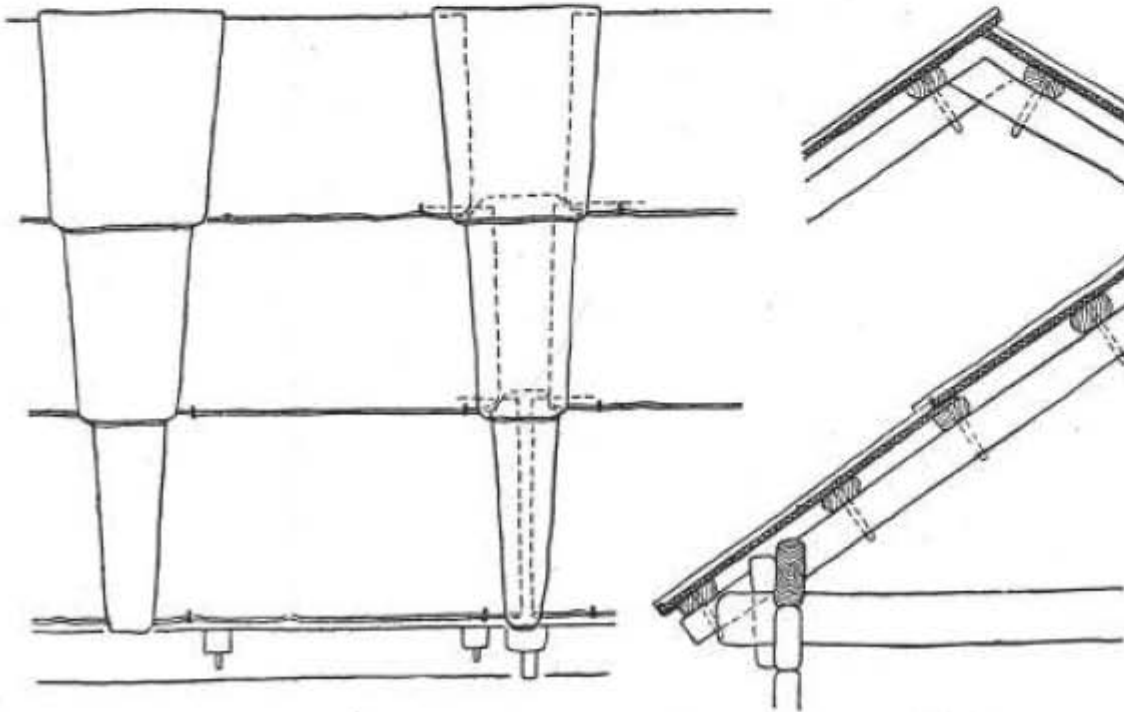
Peat under either have been very common in North Gudbrandsdalen

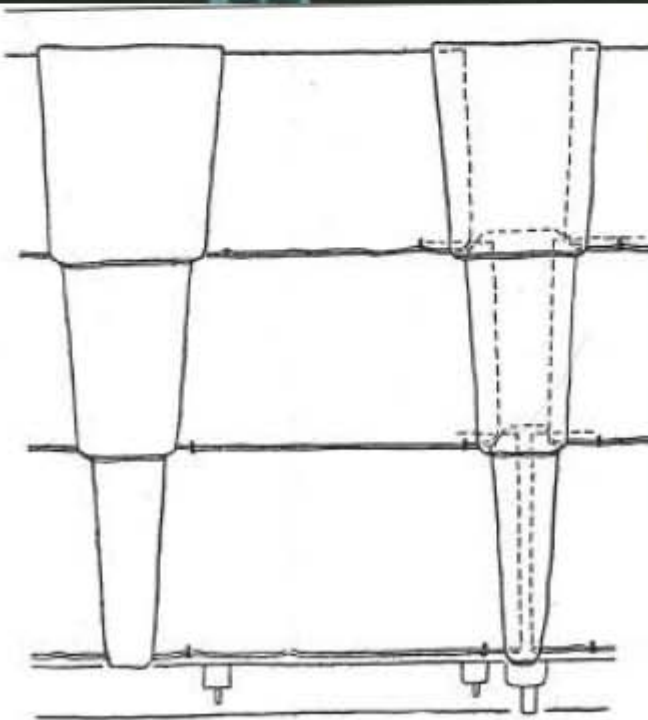

Rasteheller - 2 typer:

Rasteheller med overliggende dekkheller

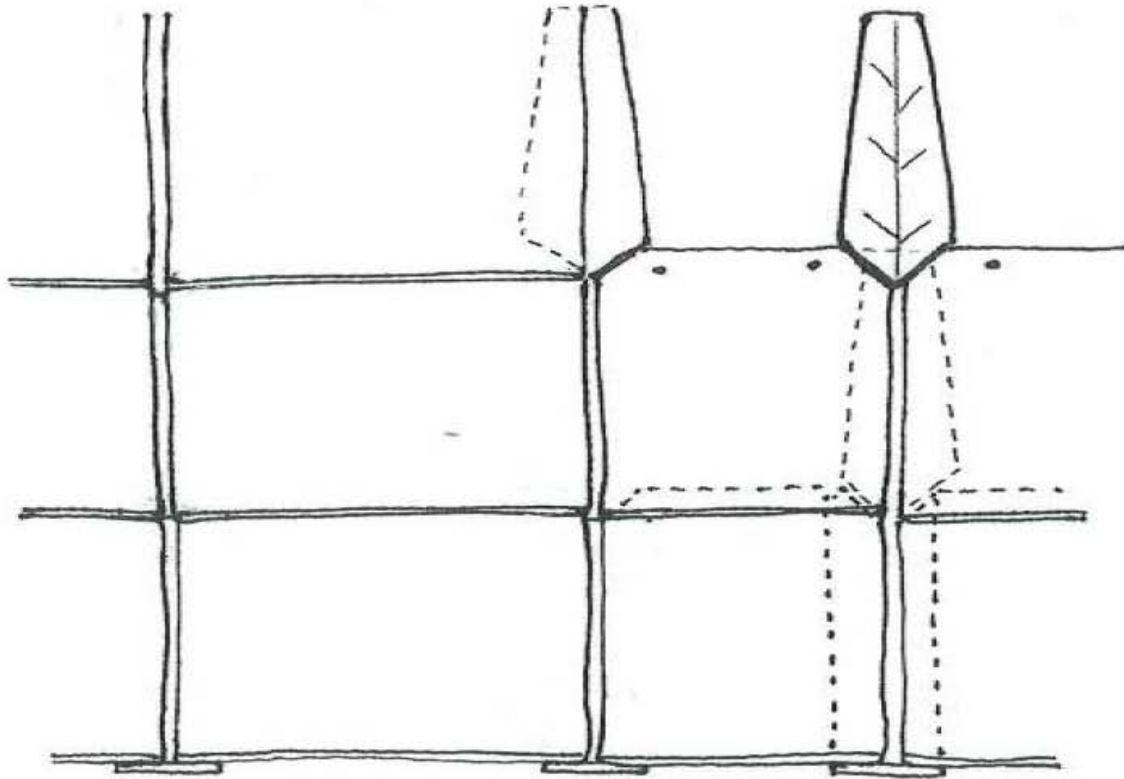

Løe, Stussvik i Kvinnherad

Rasteheller med underliggende dekkheller

også kalt "plikkatak"

Ulike festemåter for vinds kier til tak med rasteheller. Stekka og Melstveit i Kvam kommune, Hardanger.

Vindskiene er tredd over en forlengelse av trobordene og låst med en nagle eller plugg

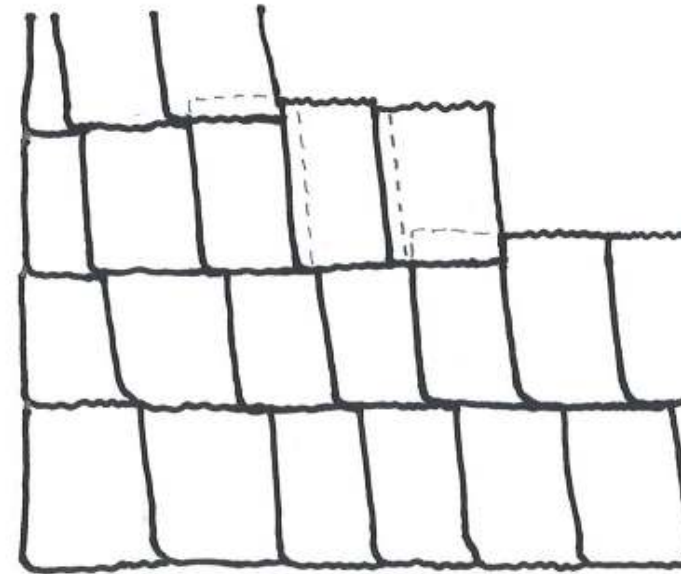
**Rasteheller,
andre
varianter.**

**Hardanger
(til venstre) og
Gudbrands-
dalen (under)**

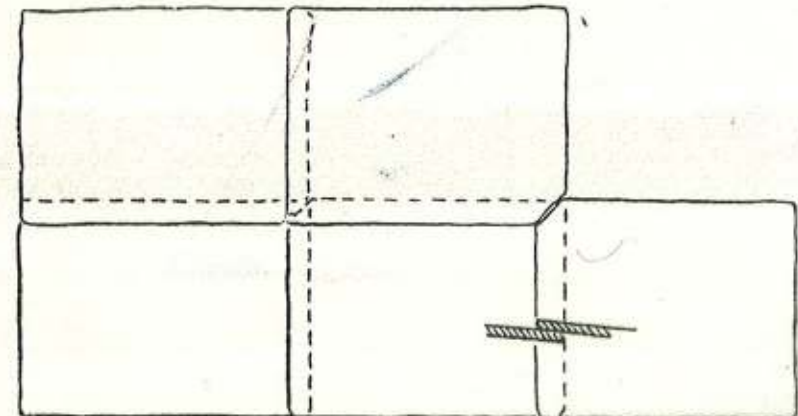

Rasteheller, "rorbuer" ved Ronehamn, Gotland, Sverige

"sidesua" rasteheller, Nedrevåge på Tysnes og lagmannsstova i Agatunet

Rastaheller som minner om "tysk tekking". Dei har fall ikkje berre langs takfallet, men tvers på og. Vatn kan såleis renna frå ei helle og inn under den ved sida. Denne veila vert mindre om hellene er rombeforma.

Tradisjonell skanting av heller i Hardanger

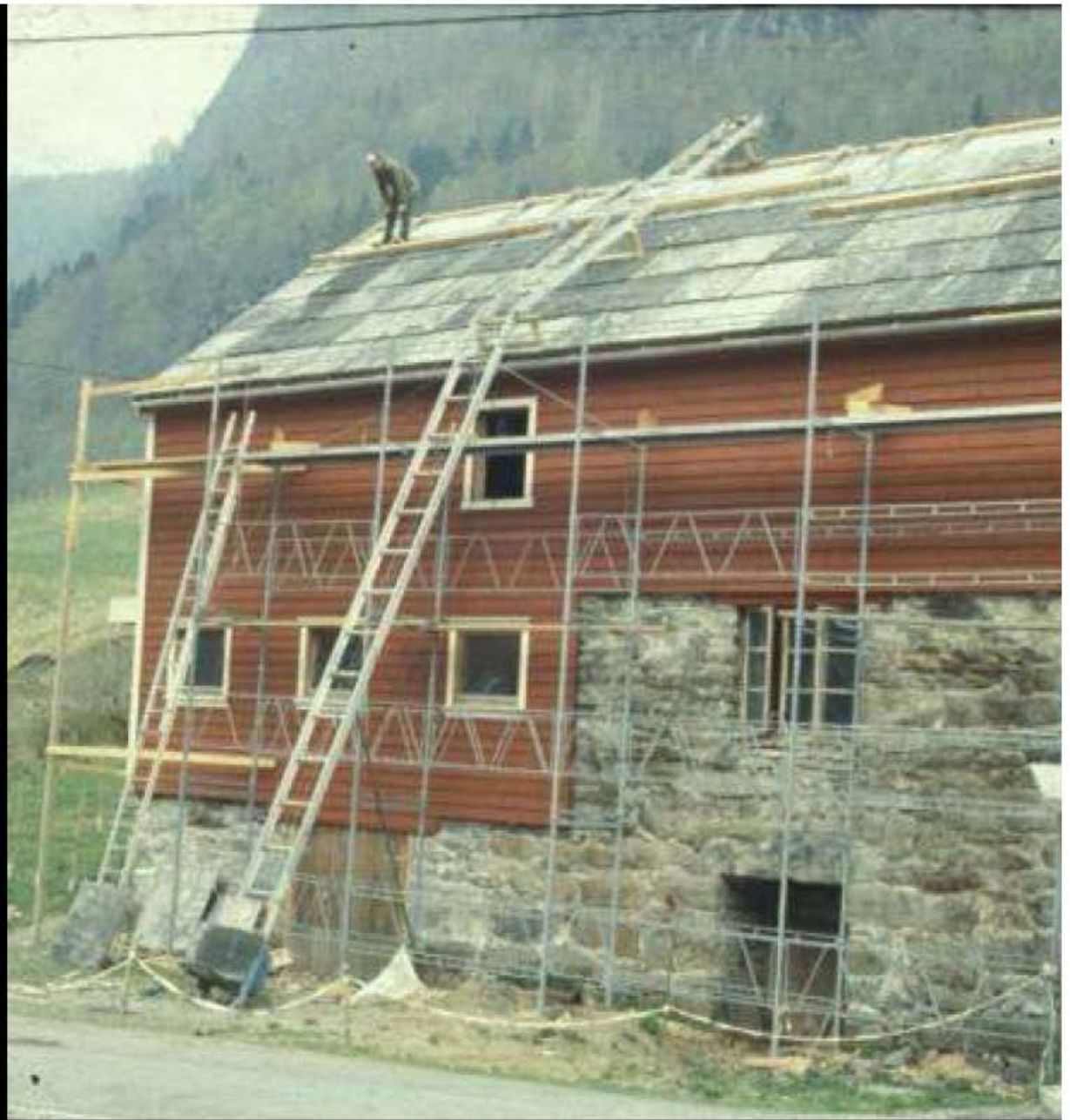
Skanteøkse fra Valdres

Kløyving og skanting av heller, uthusprosjektet på Røros

***Moderne "skanting" av
heller med vinkelsliper***

Hvordan få tunge heller opp på taket ??

Løe, Eitrheim i Odda, revet ca 1985

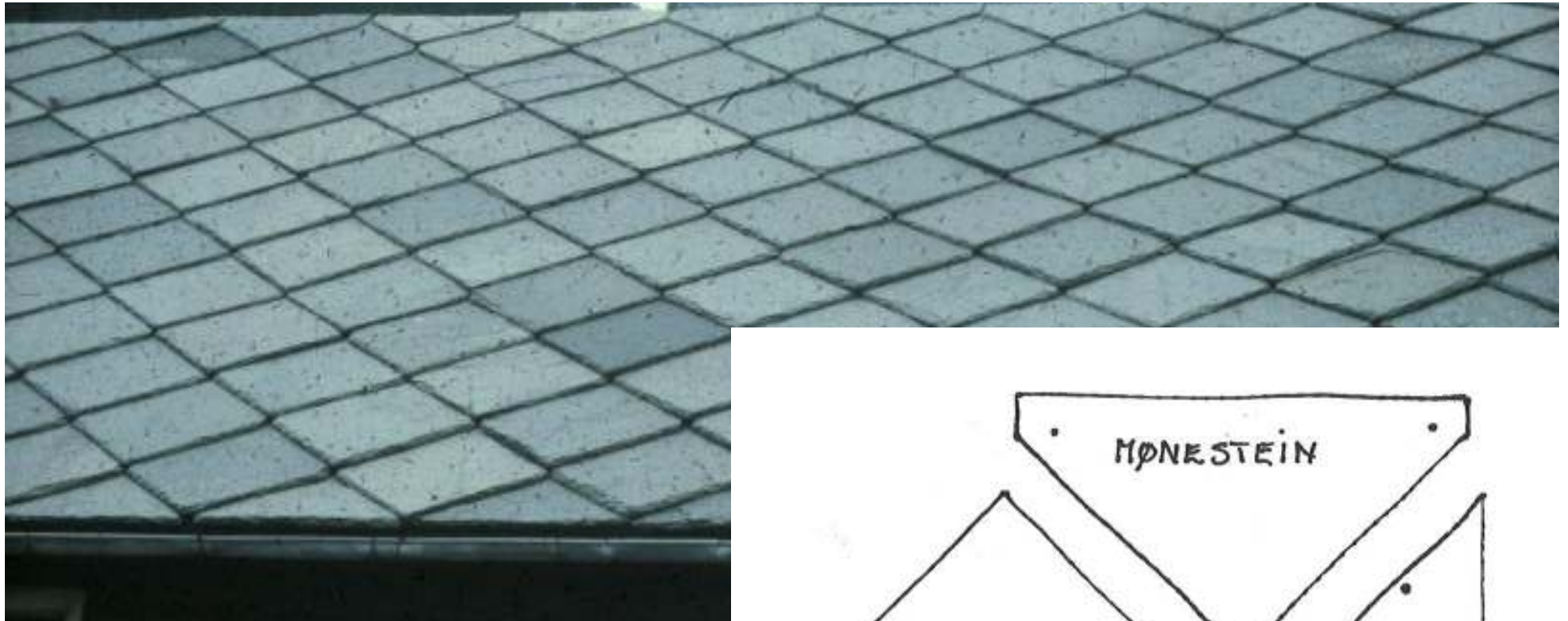

ruteheller

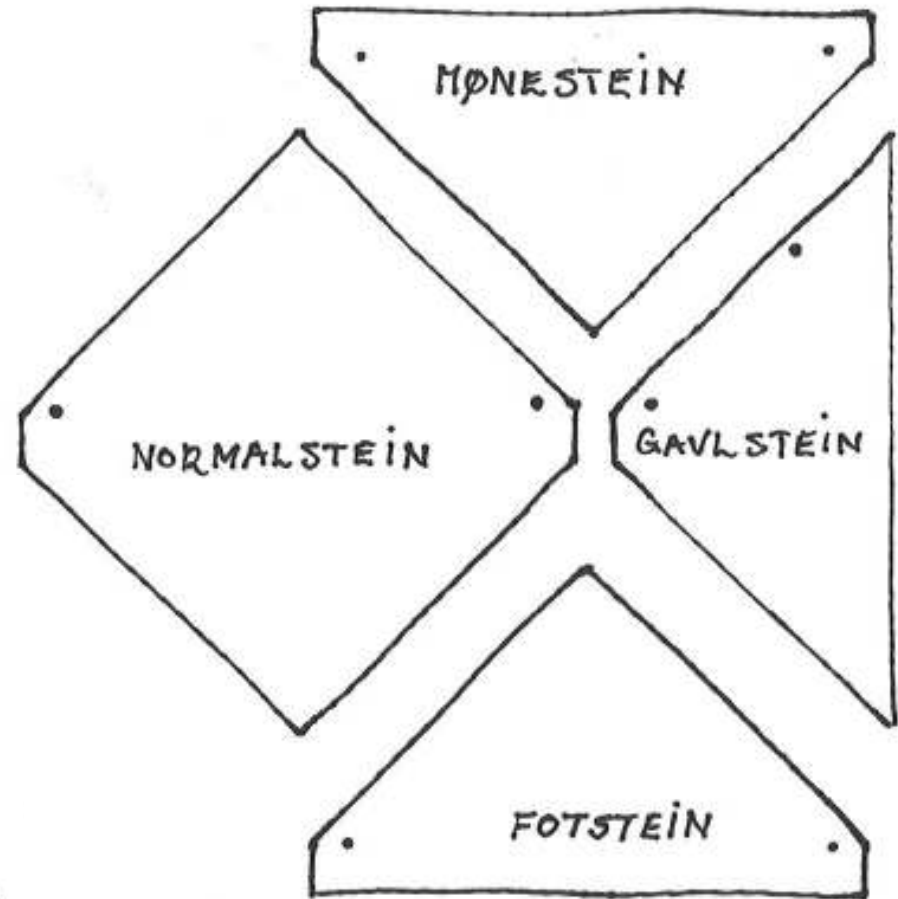
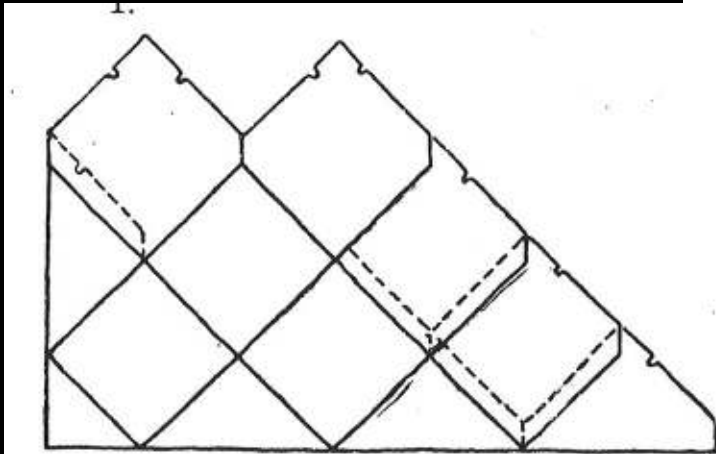
De eldste rutehellene:
Gudbrandsdalen: På kirker
fra midten av 1700-tallet,
senere på profane bygninger
Voss og Hardanger: Fra
1860-tallet

Vanlige formater:

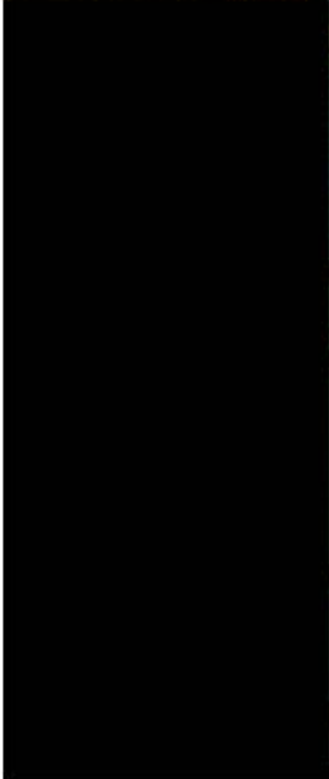
- * 94x94 cm, 70x70 cm, 63x63 cm i Hardanger
- * 63x63 cm, 55x55 cm og mindre på Voss
- * Opp til 75x75 cm i Gudbrandsdalen;
mindre formater ble vanligere på 1900-tallet
- * fra Alta leveres "alnaheller" og mindre

ruteheller

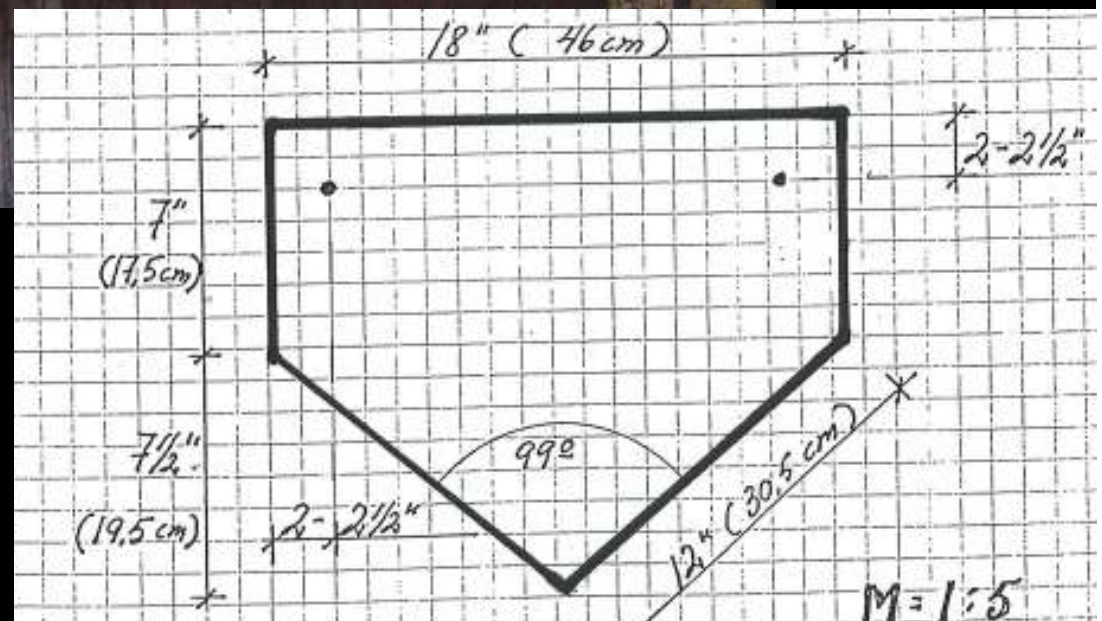

**Ruteheller:
"Rørosvarianten"**

Ruteheller: "Rørosvarianten"

Femkantskifer,
gjennomsnittsmål
etter Inge Godtland

Lappskifer

her fra Valdres

**Eldre type, ulik bredde, ulik stein-
kvalitet. Halvheller oppå vindskiene**

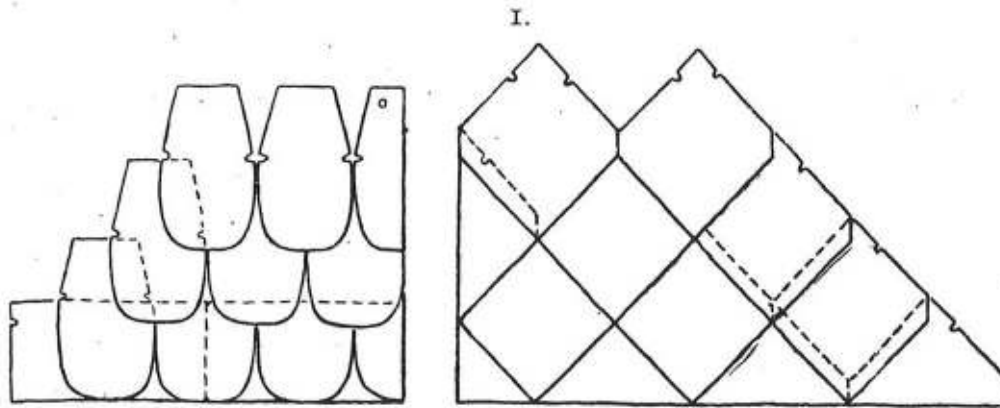

**Gjenopplagt lappskifertak av gammel
type på Lomen stavkirke**

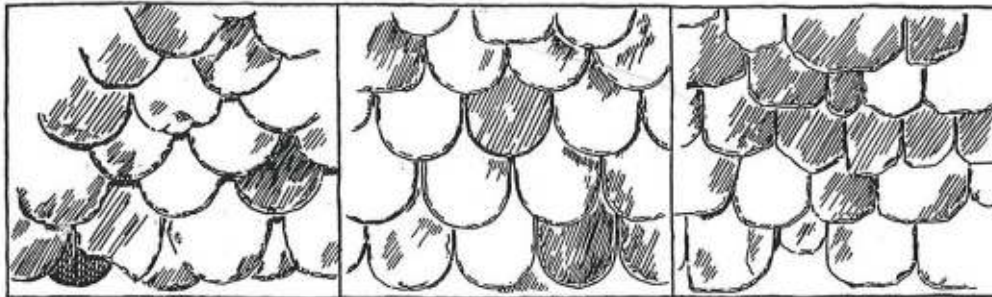

**Førindustriell (?)
lappskifer fra midtre
del av
Gudbrandsdalen.
Store og breie heller
som ligger med ulik
horisontalavstand**

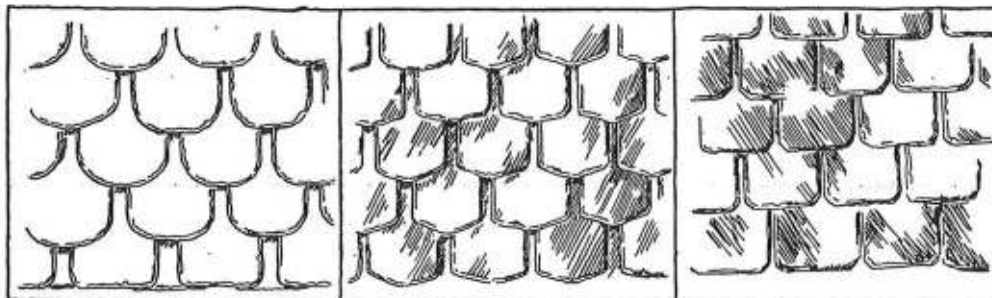

II.

Port ved Tretten kirke sval på Sel kirke støpul Hegge kirke

III.

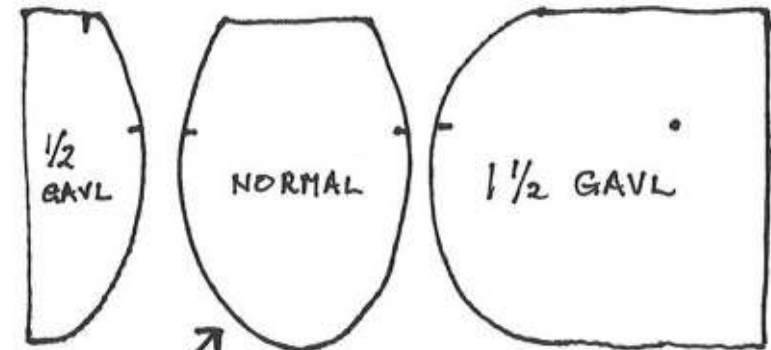
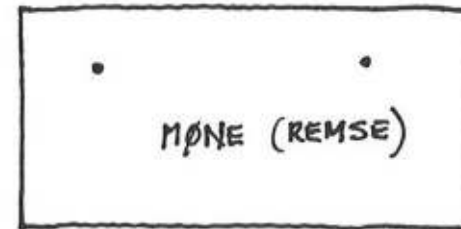

Stove, Sør-Fron Tretten kirke Venabygd kirke

De eldste lapphellene:

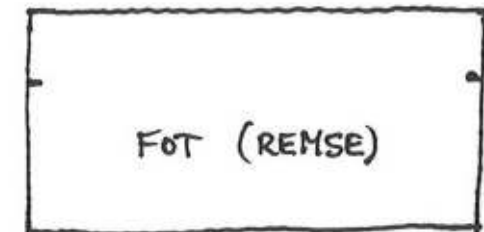
Gudbrandsdalen: På kirker fra 1750-tallet

Voss: Produsert fra 1865
halvannensteins gavlheller fra 1910

FORMATER :

- 12" x 18"
- 10" x 16"
- 8" x 14"
- 7" x 13"

Lappskifer (kalles også "hanskebak")

Eldre skifersaks fra Voss

Rektangel- skifer

her fra Valdres,
også vanlig fra
Voss og Alta,
benevnt som
"eksportskifer" for
det engelske
markedet

Rektangelskifer med ulikt format, Lerwick, Shetland

Lappskifer ble tidligere spikret rett i sutaket, på oppforede lekter først etter krigen

**Tak med heller og skifer -
vår mest varige takteking**

**Når kvaliteten på steinen er
god, er det bare kvaliteten
på arbeidet som begrenser
varigheten.**

**Beregn minst 100 års
levetid, også på
underliggende
komponenter som papp,
lekter, beslag og spiker.**

**Selv om kjøp og legging er
dyrt, vil gode helletak i
lengden bli svært rimelige**

”godbit”
fra Otta

Lenker til produsenter og forhandlere:

Skifer og Naturstein (Driver i Alta, Oppdal og Otta): <http://www.naturstein.no/index.asp?>

Liskifer, Lierne i Nord-Trøndelag: <http://www.liskifer.no/>

Hardangerskifer, Sollesnes i Jondal: <http://www.hardangerskifer.no/>

Gudbrandsdal steinindustri: <http://www.steinindustri.as/tak.htm>

Alta skiferbrudd: <http://www.alta-skiferbrudd.no/>

Vossaskifer: <http://www.vossatre.no/skifertekking.htm>

